

ДІЛО

Виходить щоденно передполуднем

Видав. Видавничу спілку „Діло“

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів
Нач. Редактор пані Ірина
вів 10—11 год. передполуд.
Рухомість не зявляється.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в квітні 4.20 зл.
за границею:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 к. к., Ру-
мунії 150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Львів
виплати 1 дол.

**В сповіді оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**
Ціна
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Начальний редактор д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Громадське самоврядування.

Понад 3.500 громад на території східних „кресів“, себто на половині сучасно-державної польської території не має нормальних громадських устанів, є позбавлені відповідальних громадських чинників. В 3.500 громадських колективах від 10-ти літ

безпеку, зняла крик про можливість втрати народового стану посідання і міністерство взяло назад свій розпорядок.

Тепер же компетентні й інші чинники заслонюються тим, що нема одного для цілої держави закону про самоврядування сільської й міської громади та ще слід підождати до її ухвалення соймом. А тимчасом у соймі та справа товчється вже рік і не може вийти зі своїх первопочинів, рушити з мертвої точки. І хоч вже урядовий проєкт громадського самоврядування просто заперечує демократичні принципи, то й це ще не вистарчає чорній сотні.

В останніх часах почалися вступні бої за самоврядування сільських громад. Після довгих вагань справу міського самоврядування відсунуто на задній план, щоб через вирішення сільської самоуправи створити прецедент і для міст.

Урядовий проєкт виборчої ординації до громад спирається на загальному, безпосередньому й тайному праві голосування при виключенні рівності й пропорційності. Замість цих двох нероздільних прикмет „пятихвостки“ виступає в урядовому проєкті замаринована плюральність. І ця то плюральність є тією вісію, довкола якої обертається вся дискусія над законом про громадське самоврядування. Польські ліві партії і т. зв. національні меншости поборюють цей пережиток. За те правниця (народова, християнська і людова), всі польські консервативно-загребущі елементи за всіляку ціну обстоюють плюральність. „Пяст“ домагається додаткового голосу для тих, що платять якийсь безпосередній податок, бажаючи тим чином зрівноважити або й переважити вплив сільської бідноти. Християнська демократія домагається плюральності з погляду на цени віку і образування. Вишешполяки (З. Л. Н.) помагають плюральності в безкомісній, вимагаючи додаткових голосів для тих, що вміють читати й писати по польськи, виборцям понад 30 літ життя, оплачуючим безпосередні громадські податки і тим, що в часі війни служили в польській армії. Очевидно, вишешпольські вимоги плюральності можна би продовжувати in infinitum, нпр. вимог додаткових голосів для тих, що належать до „організацій народових“, до „Кулків рольнічного“, що ходять до костьола, що в Галичині брали участь в останніх виборах до сойму і т. п.

Поминаємо крайню реакційність і довідність чорносотенно-плюралістичних комбінацій, лишаємо без уваги заперечення основної демократичної вимоги: рівності, але не можемо поминути того, що всі ці комбінації мають на меті у привілейі с н н я польського елементу, розсіяного й насадженого на українській національній території. Реакційні й консервативні елементи виправдують ці вимоги тим, що — мовляв — є велика різниця між Подіссям і Помор'ям, між конгресів

Від самого початку війни громадське самоврядування переходить важку недугу. Нищили його всілякі військові й окупаційні чинники, а тепер розкладає його до краю через пресію чорна сотня. Великі зміни й перемини відбулися в світі. Падали й поставали держави, сотні разів відбувалися зміни влад, чергувалися режими, по кілька разів відбувалися вибори до парламентів, навіть в Польщі вже два рази проведено соймові вибори, вибори до громадських рад, кагалів, кас хорих і т. н., а на українській національній території все ще оберігається стан зперед десяти літ. Навіть гірше! Те, що було перед десятима літами, вповні розгромлено і розторожено.

Який крайній шкідливий є такий стан, займим було би говорити, коли зважити, що навіть Кернік в міністерства Вітос-Глобінські уважав кінцевим перевести вибори в Галичині на основі старої австрійської (кур'яльної) виборчої ординації до громадських рад. І хоч як несправедливою є ця кур'яльна ординація, то все таки й вона є на щільне небо краща від незаконного стану, який панує тепер. Та чорна сотня й тут добачила для себе не-

ПОМІНАЛЬНЕ ВОГОЩУВАННЯ

за ушкілі душі бл. п.

Меланії з Балицьких

ХАНДРИЦЬКОЇ

б. учительки „Річної Школи“
і слухачки філософії

помершої в віці 24-літнього ц. р. відбудеться в четвер для 5. березня ц. р. в Преображенській церкві при вул. Княвській о год. 7.45, рао на яке запрошує Вн. товаришок і товаришів Покійної, своїх і знайомих тяжким горем прибіга

РОДИНА.

кою і Галичиною, що тут, на схолі дикість, некультурність, аналіфабетизм, необразованість, а там на заході культура, цивілізація і т. н. Висновок з того такий, що треба при допомозі плюральності або навіть двох громадських законів (окремого для корінної Польщі або окремої для „кресів“) боронити культуру й цивілізацію перед залливом дикости й варварства.

Якже фактично представляється справа? Найкультурнішим країнами в сучасній Польщі є Галичина і Познанщина, дві країни, що входили в склад австрійської й німецької держави. Однак й тут бажко говорити нпр. про культурність Поляків і некультурність Українців, бо загальною відомо, що український селянин є значно культурніший від польського. Годиться зазначити, що австрійська статистика з р. 1900, зладжена Поляками, на кругло 4 мільйони аналіфабетів виказує 52 проц. аналіфабетів Поляків і 48 проц. неграмотних Українців. Можна сміло твердити, що в Галичині лишилося те саме відношення, а в найкошачому для Поляків випадку наступило вирівнювання, не говорячи про вроджену інтелігенцію українського селянина. Що ж торкається земель, що належали до Росії, то й тут українське селянство Волині, Холмищини, Підляшя й Полісся зовсім не уступає в культурному рівні польському селянству конгресівки, як його не перевищує. До того ж українське селянство Галичини, а в деякій мірі Волині (де перед війною вже сильно був розвинений кооперативний рух, який прецінь базується на вишому культурному рівні населення) довгі десятиліття культивувало громадське самоврядування, тоді як значна більшість польського хлопства вдовольнялася

опікою російської бюрократії. І чи супроти такого стану річей можна гнути терені про польську хлопську культурність і українську некультурність?

Проект громадського самоврядування і дискусія над ним казують тільки послідовність польонізаційної акції. І це є важко ствердити, бо проєкт про громадське самоврядування ще довгий час, що найменше в цьому соймі, лишився тільки проєктом з огляду на уклад сил.

У. С. Р. Р.

Голод.

На засіданні хатківської губерньської комісії для допомоги голодуючим представили Воззачанського позтового викар'юму запис, що у Воззачанській повіті протягом місяця січня було 32 випадки голодної смерті. Селянство пошукує третій місяць очікує урядової харчової допомоги, але все надарно.

Постановою українського Раднаркому заборонено вивозити з Полтавщини, Київщини та Чернігівщини жито й пшеницю, як у зерні, так і в борошні. Заборона поширюється на державні, кооперативні й приватні організації.

Управління миколаївського, теодосійського та новоросійського елеваторів отримало з Москви наказ привинити до порту збіжжя для закордонного вивозу, а натомість приступити до погрузки збіжжя для внутрішніх районів згідно з планом комісії Рикова.

Red. Czas. „Dilo“ we Lwowie. Pr. 137.25. W imieniu Kierownictwa Polskiej i. Sad. okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy karny Sądzie, jako Trybunał Pressowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo“ Nr. 43 (10.426) z dnia 25. II. 1925, w artykule pod tytułem 1) „Bez poludy na oczach“ ustep między słowami: „eksekutywno władzy...“ a: „wyjawilo likwidacji, w tymże artykule ustep między słowami: „buty inakże...“ a: „Za te wetykum, w tymże artykule ustep między słowami: „rumski kurj...“ a: „Takot zderzyl...“ w tymże artykule ustep między słowami: „miescowo na szennia...“ a: „Czasami zdawalo...“ w tymże artykule ustep między słowami: „polskim epyskop...“ a: „Trion brek...“ katekolskim... w tymże artykule ustep między

dzy słowami: „bifortnych zemlach...“ a: „Tomu i radierawiera...“ znamiona zbrodni z § 65a) ustawy karnej usnal dokonana w dniu 25. lutego 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. rozkaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopiisma, by orzeczenie niniejsze umiescił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonalno tego nakazu pociaga za sobą następstwa przewidziane w § 21, ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 sk 1863 t. i zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 27. lutego 1925 r. (Podpis sędziy)

Найцікавіші річі до загля-
в Штогольмі це: Національний
музей, Історичний музей, Лангів
музей, королівська палата (там і
найкращих будівель світа) рату-
за, Ландарський дім (Riddarhus-
et), Ландарський церков (Riddarshol-
men kyrkan), Королівський парк (Dor-
garden), Hasselbacken з церковю
Skansen. Є це величезний парк з
містом, який у мініатурі представ-
ляє цілу Швецію, самото жовті у
собі звірята, рослини, квіти,
сільські будівлі з історично-ро-
дних околиць і часів (там Лялєва).

Опереткові володарі та їх союзники.

Залицання польської та російської реакції.

Зашуміла польська столиця, зашуміли і російські еміграційні преси! І з чого зашуміла той шум та метушня? А ось з чого: бувши царський прем'єр міністрів (один з останніх) Трепов, наговорив відомому вшехпольському публіцистові багато про свою приязнь до Польщі. Трепові — подумайте — неж один з найбільших грабарів царського режиму, один з тих, що без пуття і без чести, купів з Распутіном, гнали в безодню династію Романових, гнали купів з чорносотенним „Союзом русского народа“ всі народи б. імперії в страшні нещастя та руїну в ім'я? — вони самі не знали, в ім'я чого.

І ось одного такого класичного грабаря відкрив в Парижі Кораб-Кухарські (відомий і нас з інтерв'ю з св. Юрі) та післув йому деякі дуже пікантні питання. Трепов, з приємним довіреного мужа вел. кн. Миколи Миколаєвича, як його називав Кухарські, заговорив на сторінках зарпавської „Жеципосполітої“ авторитетно. Він монархіст, єв франко-російсько-польською політикою. Всупереч монархічній групі вел. кн. Кирила, теперішнього опереткового царя, він, Трепов і його однодумці не хочуть ніякої германофільської політики. Вони її відкидають, бо хочуть остатись в Європі, а не зникати її. „Росія, Москалі — каже Трепов — можуть остатись в Європі тільки завдяки Польщі“. Бувши ступайка безвольного і непомірно вбогого духом царя Миколи II. хочє при допомозі Польщі спасати Європу перед германофільським самодержав'ям (натяк на Кириловців, що опираються на німецьких монархістів і... Ватикан) і не тільки Європу, але й славянство. Якже його спасати? Польща буде вільною, Фінляндія буде вільною, а все инше, отже Литва, Естонія, Лотва будуть втілені до Росії вел. кн. Мик. Миколаєвича ну, і... Трепова. Східні Пруси поділять між себе Росія і Польща. Коли це станеться, то спа-

сється і Європа і славянство і... Польща та Росія.

Шукали польські „демоврати“ в П. П. С. російсько-польського зближення через Чебонова, то чому не пошукати вшехпольським такою ж зближення через Трепова? Воно ж найбільше до нього вшехпольським входили в контакт з такими політиками як Трепов. Словом, усі польські політики від так давних літ до найбільш правих, останніми часами проваляють тверду тезу зближення з російською еміграцією та приєднати для себе її симпатії на всякий випадок. Залицяються до т. зв. третьої Росії в усіх її можливих майбутніх видах. Збереження за собою рижських кордонів і визнання тих кордонів тим третім, хто прийшов би по більшовиках — ось мета того хитрого політичного залицання. Ним займаються не тільки політичні партії, але й державні чинники. Ось недавно на адміністраційній комісії польського союму відповідав представник міністерства внутрішніх справ на цікаву інтерполяцію про вербунок до армії Врангеля на території східних воєвільдів нічого не відповів, але вербунок не заперечив. Врангель належить до тої самої групи, що й Трепов.

„Credo“ Трепова зробило вражіння не тільки на Поляків, але й на Москалів. Самі Миколаїші залякалися трепівського добросердя та пітизму для Польщі та її спасенної місії. „Вечернее Время“ тепер орган Миколаїшів під ред. Б. Суворина уважало за доцільне заняти теж становище до того трепівського „сred-a“, хоча воно й авторитетне, бо походить від довіреного вел. князя. Та в названому органі заговорив хтось ще авторитетніший, а дотична стаття носить нібито й офіційний характер. У ній трошки обрізали кожда трепівського добросердя. Дотичне місце офіційної енуціяції звучить:

„Наші сусіди і помітелі на заході інтересують в питаннях: яку позицію займе будуча національна влада в Росії у відношенні до наших держав, що повстали в результаті війни: Польщі, Фінляндії, прибалтійських держав і Румуні.“

„Між ними державами і Росією існують далеко не однакові інтереси та дуже різні народні спільні справи. Входить в їх розгляд було би в сучасний мент наскрізь акцентувати увагу на те, що значило би для нас вирішувати справи без господаря, який входить російський народ.“

Так зрізав висок Трепова миколаївський офіційоз і охолодив тим самим запал вшехпольців, з яким вони прийняли трепівське credo.

Не лишився позаду і „цар Кирило“. Він теж вважав за вказане зареагувати на виступ Трепова. В органі кириловців „Родина“ проявилось їх „сredo“ в тій справі. Його суть заключається в таких словах:

„Ідея державної єдності слід примирити з ідеєю окремих націй. Та ідея державної єдності не може бути внутрішньою єдністю. Крім цього буде вона також юридичною підставою для реставрації монархії в Росії. Необхідно буде знайти національної єдності, необхідний буде мирний суддя в національних справах. Національну психологію значно легше примирити з династією Романових, чим з якоюбудь російським політичним дієчем, бо династія стоїть понад партіями і національностями. Росія має стати відним державним союзом, сотвореним на російській державній території, об'єднаним без порушення поваги його національності на самоозначення.“

Польська реакція не полюбила Кирила мабуть через те, що він одиникий у світі цар, що взяв собі не до серія, а для реклами такі високо-демократичні та проти-монархічні гасла як самоозначення. На відмість польська реакція стоїть

значно ближче до Кирила ніж до Миколи Миколаєвича саме через те, що і вони і Кирило в однаковій мірі профанують великі гасла демократії, повертаючи їх для негідної, нещирої та нечесної автореклями.

„Правдинні прителі“ пінається в нещасті і хто винить себе таким прителем у справі відновлення національної Росії, той може спокійно пакувати на її прапорець і майбутньому.“

Ці слова сказав на адресу Поляків та Фінляндії великий князь Микола Миколаєвич перед роком американо-польському журналістові і звідки їм польська реакційна опінія тоді була неприхильно настроєна до вел. князя. Наведені слова дуже нагадували колишній „царський“ лекціярі Миколи II. і його ступайків, що ні його ні їх ніколи до нічого не зобов'язували. І тому дивно, що для польської реакції достатньо тепер усміх одного з давніх царських прислужників стоячих близько до Миколи Миколаєвича, щоб до того останнього на тільки загоріти симпатіями, але й його піддержувати. І польська реакція і польська т. зв. лівиця зашуміли тепер у пошуках за такими російськими союзниками, які би бодай ілюзорично акцентували рижські гасла. Тільки тріого за них веде їх до таких ризикованих кроків та зближень проблематичної вартості як тут згадані. В. М.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це на родня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Дописи.

М. Телеснієв на Північ. „Жидівка вихрестка“ і польський „сred-a“. В тих діях в містечку Тереспілі за Богом, недалеко від Берестя, має місце такий випадок:

В містечку, як і повинно бути, є „straż ogniowa“, а при ній „kółko dramatyczne“. Для підтримання своїх каси „kółko“ од часу до часу дає вистави, прилагоджені для того часу шпугу. Колиж нащесті репертуар „kółka“ містер-а і місцева людність містечка, переважно жидівська, перестала бавити в „театрі“, то виникла думка дати публіці щось нове, чим можна було би зацікавити. За таке нове вважало українську драму „Жидівка вихрестка“. Своїми власними силами „kółko“ дати тієї пєси не могло, тому були заангажовані персонально деякі берестейські Українці.

Навчте діло зачалась йшло мала. За часу перед чєм вистави все було приготовлено: одержано дозвіл влади; оголошено в містечку провалялись білети. Аж нараз довідалися про ті заходи „kółka“ місцевий телеснієвський режисер-хосюла. Наробив з того приводу страшного алярму. Заборонив з амбуку місцевим римо-католикам йти на те виставу „bo to niebezpieczne; każdy oddany przez was im grozi pojdzie na potę na waz. Tego mialo, patrystyczny „pastor“ тут же кинув до м. Білої, звідки одержав дозвіл влади і шов? — одержав „odwołanie“ дозволу.

Всезушившись з Білої з „odwołaniem“ за пахучою, хосюла з проблемою успішного чєкав прибуття українських аматорів, готувавши їм і „zdradziwemu kółku“ репертуар. А на всякий випадок змобілізував свою „bojówkę“. Але надаремно, — „небезпечно“ минулось і так. Берестейські аматори, про приїзді потієм до Тереспілі, ще на станції довідалися від представників „kółka“ про вчинення хосюла з закатом і шов роз'їзжати його ксаялла-гідійше, з першим же потієм залишили Тереспіль.

Сугє-ізо... Потат тако рушнє. Так само тихо потулявся з відомого потугу мєлодічна українська пісня... А коли потугт вже за станцією котився бігом, то могутні акорди пісні ринили фідань розлягалися далеко по ланях Північчє і біли враз зі стінком прикривали їх від того бігнє, що залишилось позаду.

А хосюла, відвернувшись, нагледу небезпечу? як мала влада на Телеснієв, розбрав „bojówkę“ і пішов... мовчати...

А з усього того нашим людям наука така, щоб не вважались з ніякими „жидівками“, які може терроризувати місцевий польський хосюла, і не вставляли себе на дурно на сміх, а зорганізували власний драматичний кружок, який самостійно поборював би труднощі з боку офіц. влади і неофіційних білків, маючи сильне моральне опєртя в населєнні.

19. II. 1925 р. Берестянин.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Смерть през. Німеччини.

28. II. помер у Берліні президент Німеччини Еберт, не віднакшавши притомности. 28-го мала кабінетська рада обговорити положення, спричинене смертю президента й рішити, чи кабіл. Лютер має дєльше заступати президента чи райхстаг на основі 51. параграфу має рішити про напєдство. Райхстаг збирється в понеділок. „Берл. Цтг. ам Мтг“ звідомляє, що вибір нового президента на основі голосування всього населєння держави мусітимє відбутися вже на протині найближчих тижнів. Президента вибирає весь нарід на 7 літ.

През. Еберт уродився 1871 р. Як посол війшов до парламенту 1912 р., 1913. вибраний през. соц. дем. партії, 1916. головою фракції того стєппоніиштаз. Дня 9. II. 1918 покликано його на становище канцєла Німєччини і предс. ради нар. дєлєгатів. През. Німєччини вибраний 11. II. 1919. Рєла мін. у порозумінні з рідною Еберта рішила, що тіло покійного похоронять у його родинному мєсті Гайдєльберзі. Експєртє тлінних останків іє Берліна в сєреду, похорон у Гайдєльберзі в чєтвєр.

Нім. франц. порозуміння.

„Інформасіон“ звідомляє, що нєбаром підлашуть німєцько-француськє порозуміння на 9 мєсєцє. Німєччина признає Франції упривілєсєння для більшости товарів. Німєччина одержує на час договору м. н. гарантію мінімальної тарифа для своїх найважніших експєртєвих артикулів до Франції.

Великий вибєх у Фабєнці.

В мєсєвості Нїтерой біля Рїо дє Джанєйро експєдували склади вибухових матерїєлєв. Було 100 чоловік убитих, 600 тєжє і лєкшє ранєних, завалилося 3,000 домів.

Маркс і кронпрінц кандидатами на президента.

Н. фр. Пр. звідомляє, що в рєпубл. колах уважють найвідповіднішим кандидатом на президента б. канцєла Марка. В першій голованні стєппоніиштаз голосуватимуть правдоподібно на своїх власних кандидатів, у 2-муж голосуванні весь рєп. бльок, на виключаючи дємократів, голосуватимє за Марксом. Вибір послїдує за 5 тижнів. Перевєбєтьє вибір так, що вибраним уважатимуть кандидата, котрий одєржить абс. більшість. Колиб перший вибір не дав абс. більшости, другий відбудеться за 14 днєв. При цьому рішатимє зглядна більшість. Штрєсєманова партія, гітєлєршє і народня партія висувують кандидатуру б. кронпрінца на президента Німєччини. Кандидатура ця може злєбуть бєгато голосів.

Фашистський інтєонаціонал.

На засіданні великої фашистської ради в Римі рішили оснєвати фашистський інтєонаціонал, що єдиний би нащ. напєсєнки в рїжних краєх. Пристєпуєтьє до того інтєонаціоналу м. н. Еспанія і Мадярщина і реакційні елєменти Франції.

Відгукни днєв.

Клопіт з бузьком.

На щєгорічній маскараді „Богина“ допустилися одчє памі грубого нетакту. Підчас найближшого розгєву задалє, коли під царів звукє поєстової музики душа з душею спїлєталася, відшєла по салю перєбранє за... бузьком.

Між танцюючими і патрушкєючєми жєкамн повстав немимовий перєлолох. За мужик і панєвєк кинувся в рєстїє і як мєга швидко хосюлаєтьє під озкуєтє кожда „мужик, нарєчєник і синєпатїє. В нїшніх чєсах дєржїк і примусового пєдбату такий перєлолох є дозвєн зрозумілим.“

Зловідий бузьком, перєйшов повагом ріу салю, раз-у-раз грозицьє котєрїє іє нащє своїм нєбєзпєчєним дєлобєм. На хрєбї його тєпєлєлась таблєчка з написом „Пєрєдніє Матєрєй“.

Комітєт був у рєсєудї, бєж кождєму єсно, що прєстєпєтьє, бєжєдє за бєлєм.

(Продовження буде.)

